

نقش دولت در فرآیند مشارکت پذیری مردم

(پژوهشی درباره دولت مشارکت پذیر)

احسان آقامحمدآقایی
دانشجوی دوره دکتری حقوق عمومی

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی

تهران - ۱۳۹۲

سرشناسه	آقامحمدآقای، احسان، ۱۳۵۹-
عنوان و پدیدآور	نقش دولت در فرآیند مشارکت‌پذیری مردم (پژوهشی درباره دولت مشارکت‌پذیر) / احسان آقامحمدآقای.
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۲۸۰ ص
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۸۲۰۰-۸۵-۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	قیفا
یادداشت	ص.ع. به انگلیسی: Ehsan AghamohammadAghaee. The Role of State in particibility of People Process Research on Particiible State.
یادداشت	کتابنامه.
یادداشت	نمایه.
موضوع	مشارکت سیاسی
موضوع	مشارکت سیاسی — ایران
موضوع	مشارکت اجتماعی — ایران
موضوع	مشارکت اجتماعی
موضوع	مشارکت اجتماعی (اسلام)
شناسه افزوده	مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
بندی کنگره	۱۳۹۱: ۷۷۹۹/۱۷ JF
رده‌بندی دیوید	۳۲۳/۰۳۲
نمبره کتاب ملی	۲۸۵۹۸۱۱
عنوان	نقش دولت در فرآیند مشارکت‌پذیری مردم (پژوهشی درباره دولت مشارکت‌پذیر)
مؤلف	احسان آقامحمدآقای
جلد	تصویر منقش روی جلد، تجسمی است از چهره‌های مردم (صدۀ پنجم) / احسان آقامحمدآقای
ناشر	صخره پونوکس در آکروپولیس (صدۀ پنجم) / احسان آقامحمدآقای
نوبت چاپ	مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
تاریخ چاپ	اول
ناظر چاپ	۱۳۹۲
شمارگان	سید سعید هاشمیان
شابک	۱۰۰۰ نسخه
بهاء	۹۷۸-۹۶۴-۸۲۰۰-۸۵-۰۰
حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.	۱۳۰,۰۰۰ ریال

تهران - خیابان کریم‌خان‌زند - خیابان سنایی - خیابان نهم - کوچه گیلان - پلاک ۵ - کدپستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱۱

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۸۱۱۵۸۱-۴ نمابر: ۸۸۸۱۱۵۸۰

Website: www.sdil.ac.ir Email: publication@sdil.ac.ir

سخن ناشر

توسعه ادبیات حقوقی در هر کشور، نقش مهمی در پیشرفت نظام حقوقی آن کشور ایفا می‌نماید. اندیشمندان و پژوهشگران دنیای بیکران حقوق، که شیفته نظم‌اند و سرباز عدالت، آموزه‌های علمی و تجربیات عملی خویش را به جامعه حقوقی عرضه می‌دارند تا بتوانند در تثبیت و تنویر نظم اجتماعی و استقرار عدالت و اصلاح و پیشرفت کشور سهیم گردند.

فانونگذار فهیم و آگاه، هیچ‌گاه در مقام تهیه پیش‌نویس و مهیا شدن جهت وضع قانون، خود را بی‌نیاز از ادبیات و دکترین حقوقی کشور و مشورت با خبرگان نخواهد یافت، و هیچ‌گاه مصوبات قوی خویش را دائمی و مصون از نقد و اصلاح قلمداد نخواهد نمود. قضات متخصص و عدالت‌پیشه نیز تداعی و متصفانه آرای خود را مایه تکامل و پیشرفت می‌دانند. دانشکده‌های حقوق و حوزه‌های علمیه که به مأموریت خطیر تربیت قضات، وکلا، مشاوران حقوقی، سردفتران، پژوهشگران، و اساتید حقوق و فقه همت می‌گذارند علاوه بر اینکه از آموزه‌های علمی و قضایی کشور بسیار بهره می‌برند متقابلاً رسالت مهمی در غنی‌سازی ادبیات و دکترین حقوقی کشور برعهده دارند.

جمهوری اسلامی ایران به ویژه در دوره اخیر بیش‌ت قابل توجهی در توسعه کمی ادبیات حقوقی کشور را شاهد بوده است. تعداد کتب و نشریات حقوقی منتشره در کشور طی بیست سال اخیر، به نسبت گذشته به مراتب افزایش یافته است. این دستاورد را باید به فال نیک گرفت و امیدوار بود که این پیشرفت کمی به همین میزان با توسعه‌ای کیفی در بارور شدن دکترین حقوقی مورد نیاز کشور همراه باشد و با احترام به حقوق مالکیت فکری دیگران انتشار یابد.

انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهردانش همواره سعی داشته است که علاوه بر انتشار آثار حاصل از تحقیقات پژوهشکده حقوق، به صورتی هدفمند و ارزیابی علمی به گزینش و چاپ و انتشار کتابهای حقوقی در حوزه‌ها و موضوعات مورد نیاز جامعه حقوقی کشور مبادرت ورزد. زحمات جناب آقای احسان آقامحمدآقایی در تألیف کتاب «نقش دولت در فرآیند مشارکت‌پذیری مردم» را ارج نهاده، امیدوار است که این کتاب مورد استقبال جامعه حقوقی کشور و مورد استفاده متولیان امر قرار گیرد.

وحید اشتیاق

فهرست اجمالی مطالب

۲۱	دیباچه
۲۷	پیش‌گفتار: درآمدی بر حق بنیادین مشارکت مردم
۳۳	مقدمه و ساختار پژوهش
۴۱	بخش نخست: سیمان‌ساز کلی حق مشارکت
۴۳	فصل اول: چیستی حق مشارکت
۶۴	فصل دوم: پیشینه و جایگاه حق مشارکت
۱۰۶	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از بخش نخست
۱۰۹	بخش دوم: نظریه دولت مشارکت‌پذیر
۱۱۰	فصل سوم: مبانی حاکم بر دولت مشارکت‌پذیر
۱۴۵	فصل چهارم: ملاک‌های حاکم بر دولت مشارکت‌پذیر
۱۸۱	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بخش دوم
۱۹۱	بخش سوم: نقش دولت در مشارکت‌پذیری
۱۹۳	فصل پنجم: فرهنگ‌سازی
۲۰۹	فصل ششم: آزادگذاری
۲۱۶	فصل هفتم: تشکل‌گرایی
۲۴۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بخش سوم
۲۴۶	نتیجه‌گیری فرجامین و پیشنهادها
۲۵۶	کتاب‌نامه
۲۷۶	نمایه

فهرست تفصیلی مطالب

۲۱	دبیاجه
۲۳	عبارتی به سه روایت
۲۵	سیاس گزارى
۲۷	پیش گفتار: درآمدی بر حق بنیادین مشارکت مردم
۳۳	مقدمه و ساختار پژوهش
۳۳	۱. بیان مسئله پژوهش
۳۴	۲. اهمیت و بایستگی پژوهش
۳۴	۳. اهداف پژوهش
۳۵	۴. پرسش‌های پژوهش
۳۵	۵. مفروض‌های پژوهش
۳۵	۶. فرضیه‌های پژوهش
۳۶	۷. ادبیات و پیشینه پژوهش
۳۶	الف) مفهوما
۳۶	ب) متغیرها
۳۷	ج) پیشینه پژوهش
۳۸	۸. روش پژوهش و گردآوری داده‌ها
۳۸	۹. سازمان‌دهی پژوهش
۴۱	بخش نخست: چشم‌انداز کلان حق مشارکت
۴۱	درآمد
۴۳	فصل اول: چیستی حق مشارکت
۴۳	طرح بحث
۴۳	۱-۱. معناشناسی مشارکت
۴۴	۱-۱-۱. معانی ادبی - فرهنگ‌نامه‌ای

- ۴۶ ۱-۱-۲. معانی اصطلاحی- پژوهش‌نامه‌ای
- ۴۹ ۱-۱-۳. بررسی و تحلیل معانی
- ۵۱ ۳-۱. مفهوم‌شناسی مشارکت
- ۵۲ ۱-۲-۱. مفهوم عام مشارکت
- ۵۲ الف) مشارکت به مثابه نظریه
- ۵۲ ۱. چهره‌ی حقانی مشارکت
- ۵۳ ۲. چهره‌ی تکلیفی مشارکت
- ۵۴ ب) مشارکت به مثابه پارادایم و گفتمان
- ۵۴ ۱. مشارکت به مثابه رویکرد
- ۵۵ ۱-۲-۲. مفهوم خاص مشارکت
- ۵۵ الف) مشارکت در بسی
- ۵۶ ۱. دیدگاه و با و ای
- ۵۶ ۲. دیدگاه برادول دانو
- ۵۷ ۳. دیدگاه برگستروم و مهر
- ۵۷ ۴. دیدگاه کامل آل سید و دسیر
- ۵۷ ۵. دیدگاه واکاری و اولسون
- ۵۷ ۶. دیدگاه برادی
- ۵۷ ۷. دیدگاه برلین
- ۵۹ ب) سایر مفاهیم مشارکت
- ۵۹ ۱. مشارکت اقتصادی
- ۵۹ ۲. مشارکت اجتماعی
- ۶۰ ۳. مشارکت فرهنگی
- ۶۲ ۴. مدیریت مشارکتی
- ۶۴ فصل دوم: پیشینه و جایگاه حق مشارکت
- ۶۴ طرح بحث
- ۶۴ ۱-۲. در غرب
- ۶۴ ۱-۱-۲. یونان باستان
- ۶۴ الف) مشارکت در یونان متقدم
- ۷۰ ب) مشارکت در یونان متأخر

۷۴	۲-۱-۲. روم
۷۵	۲-۱-۳. قرون وسطی
۷۸	۲-۱-۴. دوران جدید
۸۱	۲-۱-۵. افق آینده مشارکت
۸۳	۲-۲. در اسلام
۸۴	۲-۲-۱. مشارکت در منابع اسلامی
۸۴	الف) قرآن
۸۶	ب) سنت نبوی
۸۷	۲-۲-۲. مشارکت در آرای اسلامی
۸۸	الف) آرای شیعیان
۸۸	۱. نهج حضرت ی (ع)
۸۹	۲. متفکران شیعی
۸۹	- ابن مسکویه
۹۰	- مشارکت بدوی
۹۰	- مشارکت عقلی
۹۰	- مشارکت فضیلت محور
۹۰	- مشارکت معطوف به توسعه
۹۰	- علامه محمدحسین نائینی
۹۱	- علامه محمدحسین طباطبایی
۹۲	- شهید محمدباقر صدر
۹۲	- علامه محمدتقی جعفری
۹۲	ب) آرای اهل سنت
۹۵	۲-۳. در اسناد حقوقی
۹۵	۲-۳-۱. مشارکت در قوانین داخلی
۹۵	الف) سوابق امر
۹۶	ب) جایگاه مشارکت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۹۶	۱. بند هشتم اصل سوم
۹۷	۲. اصل ششم
۹۷	۳. اصل هفتم

۹۷. ۴. اصل هشتم
۹۸. ۵. اصل پنجاه و ششم
۹۸. ۶. اصل پنجاه و نهم
۹۸. ۷. اصل یکصدم
۹۹. (ج) مشارکت در سایر اسناد حقوقی
۹۹. ۱. مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۰۰. ۲. قوانین توسعه
۱۰۰. ۳. قانون چهارم توسعه
۱۰۱. ۴-۲. قانون پنجم توسعه
۱۰۱. ۲-۲-۲. مشارکت در اسناد بین‌المللی
۱۰۱. الف) بخش اسناد
۱۰۱. ب) اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸
۱۰۲. ج) میثاق‌های بین‌المللی
۱۰۴. د) پذیرش حق مشارکت عمومی در سایر اسناد
۱۰۶. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از بخش نخست
۱۰۹. **بخش دوم: نظریه دولت مشارکت‌پذیر**
۱۰۹. درآمد
۱۱۰. فصل سوم: مبانی حاکم بر دولت مشارکت‌پذیر
۱۱۰. طرح بحث
۱۱۰. ۱-۳. مبانی نظری دولت مشارکت‌پذیر
۱۱۰. ۳-۱-۱. نظریه حق تعیین سرنوشت
۱۱۳. الف) عقل
۱۱۴. ب) اختیار
۱۱۵. ج) ادعا
۱۱۶. د) مسئولیت
۱۱۷. ۳-۱-۲. نظریه حق حاکمیت مردم
۱۱۸. الف) الگوی حاکمیت نمایندگی مردم
۱۱۹. ب) الگوی حاکمیت مشارکتی مردم
۱۲۰. ج) الگوی حاکمیت مشورتی مردم

۱۴۶. ۱-۴. ملاک‌های حقوقی دولت مشارکت‌پذیر
۱۴۷. ۱-۱-۴. حق‌های بنیادین مشارکت
۱۴۸. الف) آزادی در مشارکت
۱۵۱. ب) برابری در مشارکت
۱۵۲. ۱. مفاهیم دوگانه برابری
۱۵۳. ۲. چهار سنخ برابری
۱۵۴. ۳. ایده مشارکت برابر
۱۵۵. ۱-۲. سایر حق‌های مشارکت
۱۵۵. الف) حق مخالفت
۱۵۶. ب) حق هم‌راستی
۱۵۷. ج) حق استشاره
۱۵۷. د) حق گزینشگری
۱۵۸. ه) حق اداره‌ی هم‌گاز
۱۵۸. ۲-۴. ملاک‌های درون حاکمیتی دولت مشارکت‌پذیر
۱۵۹. ۱-۲-۴. اطلاع‌رسانی
۱۶۰. ۲-۲-۴. ادغام‌سازی
۱۶۱. الف) اکثریت‌مداری
۱۶۲. ب) توجه به اقلیت‌ها
۱۶۲. ۳-۲-۴. تعامل‌گرایی
۱۶۲. الف) تعامل تدریجی
۱۶۳. ب) تعامل تکوینی
۱۶۴. ۴-۲-۴. تمرکز زدایی
۱۶۴. الف) کاهش تصدی
۱۶۴. ب) قدرت شهروندی
۱۶۶. ۵-۲-۴. نقدپذیری
۱۶۷. ۳-۴. ملاک‌های برون حاکمیتی دولت مشارکت‌پذیر
۱۶۸. ۱-۳-۴. برگزاری انتخابات آزاد، منصفانه و پیاپی
۱۶۹. الف) شرایط برگزاری انتخابات آزاد
۱۷۰. ب) اصول بنیادین انتخابات

۱۷۰	۱. اصل آزادی در گزینش
۱۷۱	۲. اصل سلامت در گزینش
۱۷۲	۳. اصل انصاف و عدالت در گزینش
۱۷۳	۴-۳-۲. چنگانگی سیاسی
۱۷۴	۴-۳-۳. تأمین منافع اکثریت و اقلیت
۱۷۵	۴-۳-۴. توزیع خردمندانه قدرت
۱۷۷	۴-۳-۵. تصمیم‌سازی مشارکتی
۱۷۹	الف) ساختار تصمیم‌گیری مشارکتی
۱۸۱	ب) آثار تصمیم‌گیری مشارکتی
۱۸۱	الف) پرهیز از محدود کردن
۱۸۱	ب) تعهد و صداقت دولت
۱۸۲	ج) برقراری نظام اطلاعاتی و سهولت دسترسی
۱۸۲	د) ایجاد فرصت‌های مساوی
۱۸۲	ه) اطلاع‌رسانی و شفاف‌سازی
۱۸۲	۴-۳-۶. تکریم حقوق مدنی و سیاسی
۱۸۴	۴-۳-۷. نظارت شهروندی
۱۸۴	الف) ضرورت نظارت شهروندان
۱۸۵	ب) سازوکار نظارت همگانی
۱۸۸	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بخش دوم
۱۹۱	بخش سوم: نقش دولت در مشارکت‌پذیری
۱۹۱	درآمد
۱۹۳	فصل پنجم: فرهنگ‌سازی
۱۹۴	۱. فرهنگ‌سازی تک‌قطبی
۱۹۴	۲. فرهنگ‌سازی مشارکتی
۱۹۶	۵-۱. آموزش سیاسی - مدنی شهروندان
۱۹۷	۵-۱-۱. گردآوری داده‌ها
۱۹۷	۵-۱-۲. طبقه‌بندی داده‌ها

- ۱۹۸ ۵-۱-۳. تحلیل داده‌ها
- ۱۹۸ ۵-۱-۴. ترتیب‌بندی اولویت‌ها
- ۱۹۸ ۵-۱-۵. سیاست‌گذاری
- ۱۹۹ ۵-۲. جامعه‌پذیری شهروندان
- ۲۰۰ ۵-۲-۱. جهت‌گیری‌های سیاسی
- ۲۰۱ ۵-۲-۲. ایجاد شخصیت و هویت مشارکت‌پذیر در افراد
- ۲۰۳ ۵-۳-۴. ظرفیت‌سازی شهروندان
- ۲۰۴ ۵-۳-۱. ارتقای کمی ظرفیت‌ها
- ۲۰۴ الف) افزایش تعداد مشارکت‌کنندگان
- ۲۰۴ ب) ایجاد انجمن‌ها، عمومی
- ۲۰۶ ۵-۳-۲. ارتقای کیفی ظرفیت‌ها
- ۲۰۶ الف) توان‌مندسازی شهروندی
- ۲۰۷ ب) خودمدیریتی
- ۲۰۹ فصل ششم: آزادگذاری
- ۲۰۹ ۶-۱. پیش‌شرط‌های مشارکت‌پذیری اقتصادی
- ۲۰۹ ۶-۱-۱. ایجاد بازار آزاد
- ۲۱۰ ۶-۱-۲. تضمین حق‌های بنیادین اقتصادی
- ۲۱۰ الف) حق آزادی اقتصادی
- ۲۱۱ ب) حق گزینش و تولید اقتصادی
- ۲۱۱ ج) حق اعتراض به سیاست‌گذاری‌های اقتصادی
- ۲۱۱ د) حق سیاست‌گذاری اقتصادی
- ۲۱۱ ۶-۱-۳. کوچک‌سازی دولت
- ۲۱۲ ۶-۲. شیوه‌های مشارکت‌پذیری اقتصادی
- ۲۱۲ ۶-۲-۱. مشارکت‌پذیری کارآفرینانه
- ۲۱۳ ۶-۲-۲. مشارکت‌پذیری با ایجاد آزادی پایدار
- ۲۱۵ ۶-۲-۳. مشارکت‌پذیری از راه نظم خودانگیخته
- ۲۱۶ فصل هفتم: تشکیل‌گرایی

۲۱۶	۱-۷. توسعه مشارکت‌پذیری سیاسی
۲۱۷	۱-۱-۷. شاخص‌های توسعه مشارکت سیاسی
۲۱۸	الف) نوسازی سیاسی
۲۱۹	ب) نهادپذیری سیاسی
۲۲۰	ج) ساخت دموکراسی
۲۲۰	د) ثبات سیاسی
۲۲۰	ه) کارآمدی سیاسی
۲۲۱	۲-۱-۷. شرایط توسعه مشارکت سیاسی
۲۲۱	الف) انتخاب بودن نهادهای سیاسی
۲۲۱	ب) نظارت مردم بر نهادهای سیاسی
۲۲۲	ج) شفافیت اطلاعاتی و ضمانت‌بایداری آن
۲۲۲	۳-۱-۷. تفکیک قدرت سیاسی
۲۲۳	۴-۱-۷. موجبات توسعه مشارکت سیاسی
۲۲۳	الف) باسوادی مردم
۲۲۳	ب) پیشرفت دانش و فن‌آوری
۲۲۳	ج) به وجود آمدن نخبگان پیشرو
۲۲۴	د) تجددخواهی در سنت
۲۲۴	ه) جنبش روشن‌فکری
۲۲۴	۵-۱-۷. موانع توسعه مشارکت سیاسی
۲۲۵	الف) خشونت سیاسی
۲۲۶	ب) وجود دولت استبدادی
۲۲۷	ج) تمرکز قدرت
۲۲۷	د) وجود شکاف بین دولت و مردم
۲۲۸	ه) پاسخگو نبودن دولت
۲۲۹	ی) عدم تساهل و مدارا
۲۲۹	و) تک‌حزبی بودن دولت
۲۳۰	ز) مشارکت‌پذیری منشوری
۲۳۰	ح) وجود فساد در بدنه دولت
۲۳۲	۴-۷. کارکردهای احزاب در مشارکت‌پذیری

- ۲۳۳ ۷-۲-۱. ارتقای مشارکت سیاسی
- ۲۳۳ ۷-۲-۲. ایجاد ارتباط متقابل بین دولت و مردم
- ۲۳۳ ۷-۲-۳. آموزش شهروندان به منظور افزایش مشارکت
- ۲۳۴ ۷-۲-۴. کاهش نزاع‌های قومی
- ۲۳۴ ۷-۲-۵. افزایش جامعه‌پذیری سیاسی
- ۲۳۴ ۷-۲-۶. جذب قومیت‌ها و ملت‌سازی
- ۲۳۴ ۷-۲-۷. ارتقای مشروعیت نظام سیاسی
- ۲۳۴ ۷-۳. سازمان‌دهی مجاری مشارکت‌پذیری
- ۲۳۴ ۷-۱-۱. افکار عمومی
- ۲۳۵ ۷-۲-۲. گروه‌های تأثیر در قدرت
- ۲۳۵ الف) نیروهای نفوذ
- ۲۳۶ ب) گروه‌های نفوذ
- ۲۳۷ ۷-۴-۴. آزادی رسانه‌ها در مشارکت‌پذیری
- ۲۳۷ ۷-۴-۱. مطبوعات آزاد
- ۲۳۸ ۷-۴-۲. انحصارزدایی
- ۲۳۹ ۷-۵-۵. سازمان‌های مردم‌نهاد
- ۲۳۹ ۷-۵-۱. پیشینه تشکیل‌های مردم‌نهاد در ایران
- ۲۴۰ ۷-۵-۲. طرح تشکیل سازمان‌های مردم‌نهاد
- ۲۴۰ الف) فلسفه وجودی سمن
- ۲۴۰ ب) تعریف و ویژگی‌های سمن
- ۲۴۰ ۱. غیرانتفاعی بودن
- ۲۴۰ ۲. نداشتن وابستگی سازمانی به دولت
- ۲۴۰ ۳. داوطلبانه بودن
- ۲۴۱ ۴. برخورداری از شخصیت حقوقی
- ۲۴۱ ۵. مدیریت دموکراتیک و مشارکتی
- ۲۴۱ ۶. خودگردانی
- ۲۴۱ ۷. غیر سیاسی بودن
- ۲۴۲ ۷-۵-۳. طبقه‌بندی سازمان‌های مردم‌نهاد
- ۲۴۲ ۷-۵-۴. مزایا و توجیه سازمان‌های مردم‌نهاد

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بخش سوم

۲۴۴

نتیجه‌گیری فرجامین و پیش‌نهادهای

۲۴۶

۱. مشارکت‌پذیری هم‌چون اصل بنیادین دموکراسی

۲۴۷

۲. آثار مشارکت‌ناپذیری

۲۴۸

۳. نقش اثر بخش دولت در مشارکت‌پذیری

۲۵۱

کتاب‌نامه

۲۵۶

نمایه

۲۷۶

www.ketab.ir

نگاره گردش امور جامعه به دست مردم. مفهومی است دیرینه که هر قدر تبار آن را در اندیشه‌های بشری ردیابی کنیم و به دور ببریم، به یافته‌ها و نشانه‌هایی تازه در توجه نظام‌های سیاسی به حق مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها، بر خواهیم خورد. گذشته از تبارشناسی و جلوه‌های متنوع حق مشارکت، مفهوم خاص آن؛ یعنی مشارکت سیاسی، محصول فلسفه سیاسی مدرن و بازگشت به فکر دموکراسی مشارکتی و در پی آن به رسمیت شناختن حق مالکیت انسان‌ها در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش است. وانگهی باید یادآور شد همان گونه که امروزه واکاوی خاستگاه‌های نظری و مبنایی حق مشارکت مردم ضروری می‌باشد، پرداختن به پیامدها و آثار ناشی از به رسمیت شناسایی این حق بنیادین بشری در عرصه سیاست‌های عملی، قدر و جایگاه خود را می‌طلبد. تا جایی که می‌توان مشارکت پژوهی را طیفی جامع دانست که آغاز و انجامش رسیدن به یگانه هدف تحقق مشارکت‌پذیری همگان توسط دولت است. در این راه نیز چه بشر دوستانه می‌کوشد تا با تمرکز بر مفهومی با پیشینه تاریخی و زمینه سیاسی کم نظیر، از یک سو ذهنیت محق‌بودگی شهروندان به مداخله در اداره امور کشور را برآورد و نیز امتیاز سازد و از دیگر سو، التزام دولت به پذیرش تضمین و رعایت حق مشارکت مردم را با آورد و راه کارهای اعمال آن را برجسته نماید. با چنین برداشتی نویسنده و محقق ارجمند جناب آقای حسان اقامحمدآقایی، با دقتی کم‌نظیر، کتابی را ارائه داده‌اند که در عین سلامت و روانی متن از عمق علمی ویژه‌ای برخوردار است. دغدغه‌ی «مشارکت مردم به مثابه حق آن‌ها در تعیین سرنوشت» باغ شده است که نویسنده، پژوهش گسترده و عمیقی را در تبیین موضوع فوق به سامان رسانده و یادگاری جاودان به جامعه بشری ارائه دهد. بی‌گمان در آینده از نویسنده دانشمند محقق همه‌جانبه‌نگر، آثار دیگری را نیز شاهد خواهیم بود. آشنایی با متون ادبی کهن و معاصر نظری موضوعات مبتلا به حقوق عمومی و انگیزه‌های قوی ایشان برای تحقق و پژوهش. شعله این امید را هر چه فروزان‌تر نگاه داشته است. به امید موفقیت روزافزون.

دکتر حسین رحمت‌الهی
استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه تهران